

[Industriministeren]

3 af omgørelserne er meddelt uden betingelser af nogen art. I alle disse 3 tilfælde er politiet gået ind for bevillingen.

I tallene ligger en klar tendens i retning af, at de lokale bevillingsmyndigheders afgørelser i stadigt stigende omfang stadfæstes af landsbevillingsnævnet, og at landsbevillingsnævnet i de tilfælde, hvor der gives bevilling imod de lokale myndigheders afgørelse, foretager en begrænsning af bevillingernes omfang i henseende til prøvetid og varesortiment. Den revision, der i sin tid blev gennemført vedrørende ankeproceduren, synes således at have virket efter sin hensigt.

Bortfaldet spørgsmål:

Spm. nr. 665

Formanden:

Det er meddelt mig, at spørgsmål nr. 665, der var stillet af Poulsgaard (FP) til finansministeren, den 23. april 1982 er taget tilbage af spørgeren. Spørgsmålet, der dermed er bortfaldet, var sålydende:

Til *finansministeren* (23/4 82) af:

Poulsgaard (FP):

»Er ministeren enig med næstformanden i Centralorganisationen, Charles Hansen, i dennes udtalelser om, at det offentlige lægger en stor del af indkøbene i udlandet, fordi de embedsmænd, der tilrettelægger købene, ikke er upåvirkede af, at der er mest morskab knyttet til indkøb i udlandet?«

• **Begrundelse**

Af pressen fremgår det, at de udenlandske firmaer, som ønsker at sælge en vare, ikke sjældent lokker danskerne med besigtelsesrejser i udlandet med alt betalt. Kritikken af de udenlandske køb afvises ofte med, at danske firmaer ikke er dygtige nok, men den dybere årsag er tit dårlig planlægning.

Ca. 90 pct. af EDB-købene placeres i udlandet, men mindst halvdelen burde leveres indenlandsk. Ifølge Charles Hansen kan vi i de fleste tilfælde konkurrere.

Da der af stat, amter og kommuner bruges milliardbeløb på indkøb, er det naturligvis absolut væsentligt at så mange ordrer som

muligt placeres i Danmark – også selv om embedsmændene hellere vil rejse udenlands.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Straffene for berigelsesforbrydelser m.v.).

(Lovforslag nr. L 183. Fremsat 21/4 82).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Torben Lund (S):

Vi har igennem de sidste 10–15 år oplevet en udvikling i vor kriminalpolitik i retning af en nedkriminalisering på flere områder, herunder specielt en begrænsning i anvendelsen af frihedsstraf. Vi finder, at denne udvikling er rigtig og ønskelig. Vi anser ikke den traditionelle frihedsstraf for en særlig hensigtsmæssig sanktionsform. Det er vel en almindelig erkendelse, at fængselsmiljøet ofte virker befordrende på kriminaliteten fremfor kriminalitetsforebyggende. Men vi erkender også, at der på nuværende tidspunkt ikke er nogen realistisk mulighed for generelt at ændre sanktionsformen. Til gengæld vil vi stærkt støtte bestræbelser på at begrænse anvendelsen af frihedsstraf til det mindst mulige, naturligvis med almindelig hensyntagen til borgernes retsfølelse og til de alment præventive virkninger, som sanktionen trods alt må antages at have.

Med disse mere generelle bemærkninger vil jeg sige, at vi kan støtte den nedkriminalisering af berigelsesforbrydelserne, dette lovforslag er udtryk for, ikke alene i lovforslagets egentlige tekst, men også i de forudsætninger, der ligger i lovforslagets bemærkninger om, at lovforslaget generelt skal nedsætte strafudmålingen ved de almindelige berigelsesforbrydelser med gennemgående en tredjedel i forhold til de straffe, som idømmes i dag. Jeg er overbevist om, at anklagemyndigheden og domstolene vil forstå at administrere den tilkendegivelse, der ligger i bemærkningerne, rigtigt.

I de høringssvar, som er afgivet forud for fremsættelsen af lovforslaget, gøres det gældende, at lovforslaget vil betyde en svækkelse

[Torben Lund]

se i præventiv retning, både alment og individuelt. Jeg tror ikke, at denne frygt er berettiget. Jeg mener ikke, der er noget grundlag for at betragte dette lovforslag som en svækkelse af vort straffesystem ud fra et præventivt synspunkt, og det er i øvrigt en opfattelse, som straffelovrådet med undtagelse af rigsadvokaten er enig i.

Jeg vil yderligere fremhæve, at lovforslaget medvirker til, at straffen for berigelsesforbrydelser kommer til at stå i et rimeligere forhold til straffe på andre områder – her tænker jeg specielt på straffen for voldsforbrydelser – og det finder jeg i overensstemmelse med den almindelige retsfølelse i samfundet.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at der i øjeblikket er store kapacitetsproblemer inden for kriminalforsorgen med de uheldige virkninger, det har med hensyn til ventetider, og det er derfor glædeligt, at lovforslaget har den afledede virkning – jeg understreger: afledede virkning – at det vil medvirke til at afhjælpe disse kapacitetsproblemer. I den sammenhæng vil jeg dog godt fremhæve, at justitsministeren netop har fremsendt en ansøgning til finansudvalget om oprettelse af ca. 270 nye afsoningspladser, hvoraf en stor del kan etableres i år og resten næste år, og hermed skulle problemet med ventetiderne være en løsning nær.

Vi kan anbefale lovforslaget, som det ligger, og i øvrigt anbefale den ansøgning, som justitsministeren har sendt til finansudvalget.

Hagen Hagensen (KF):

Straf er et onde, en sanktion for overtrædelse af samfundets normer. Det er væsentligt, at der i et retssamfund er beskyttelse af liv og af legeme og af borgernes ejendom. Vores retssystem og dermed vores straffesystem skal være i overensstemmelse med retsbevidstheden, som den er i folket. Det væsentligste må i øvrigt være at forebygge, at lovovertrædelser begås, og det må det være fremfor efterfølgende at straffe. Lovovertrædelsernes antal er i de senere år steget ganske meget. Opklaringsprocenten er desværre faldet tilsvarende, endda mere. Disse to forhold taler for, at man skal styrke det forebyggende arbejde og efterforskningsarbejdet, for derigennem vil man, så vidt jeg kan se, sætte ind over for, at lovovertrædelser overhovedet

begås. Der er altså præventive grunde til, at man skulle gøre det på den måde.

Vi er i det konservative folkeparti rede til at være med til at overveje en ændring af vores straffesystem, også for så vidt angår straffeformer, men vi erkender fuldt ud, at vi i øjeblikket ikke har bedre muligheder end i en række tilfælde at gøre brug af frihedsstraf. At sænke strafniveauet og mindske straffesammenhængen for berigelsesforbrydelser – for øvrigt for mere end dem – i en tid med stigning i lovovertrædelsernes tal finder vi forkert. De nuværende forhold belaster borgerne. Vi ser det på, at forsikringspræmier stiger, vi ser det på, at der forlanges tyverialarmer. Man skal gøre meget mere for at beskytte, hvad der er ens eget, fordi lovovertrædelserne er så mange, som de er. Det giver ret stor usikkerhed, og det giver også utryghed.

Det er ejendommeligt at se, at man ved egentlige økonomiske forbrydelser, når det er i forhold til det offentlige, skattesvig, indsmugling o.lign., vil bevare strengere straffe, hvorimod man, når det drejer sig om borgerne – bortset fra når der røves fra dem – siger, at vi ikke behøver beskytte borgerne særlig meget. Det kan jeg aldeles ikke gå ind for.

Det er ejendommeligt, at en stigning i forbrydelsernes tal skal medføre, at man mildner straffen, giver rabat – for resten også til andre lovovertrædere. Det, der sker nu, vil uvægerligt komme til at smitte af på andre forhold, hvis balancen, f.eks. mellem voldsstraf og berigelsesforbrydelsesstraf, skal opretholdes.

Der er én ting, jeg slet ikke kan gå ind for, og det er, at fordi vi ikke har kapacitet til at huse de lovovertrædere, der idømmes frihedsstraf, skal man sænke straffen. Vi må minsandten se at få gjort noget ved det forhold, således at der kan være rimelighed i tingene, således at vores tryghed bliver større.

Jeg finder det meget betænkeligt, at man ikke vil afvente resultatet af straffelovrådets videre arbejde, der vil komme i løbet af et stykke tid, men kommer her med en løsreven del og giver straffelovrådet 11 dage til at udtale sig om disse forhold. Jeg må i øvrigt sige, det er dristigt, ja, mere end det, at ministeren tager straffelovrådet og høringssvarene til indtægt, for der står minsandten det mod-

[Hagen Hagensen]

satte at læse; de lægger vand imellem sig og forslaget, men forstår til gengæld, at man af hensyn til pladsforholdene må gøre noget.

Jeg finder det i øvrigt særdeles betænkeligt, om man, som det vil ske her, hvis man vedtager dette lovforslag, over bemærkninger vil søge at indvirke på domstolene og deres udmåling af straffe. Det er domstolene, der har opgaven, og domstolenes uafhængighed skal vi ikke på nogen måde gøre indgreb i. Man skal ikke lovgive over bemærkninger til lovforslag og sige generelt, at straffen skal nedsættes med en eller anden brøk. Det skal domstolene nok finde ud af. De kyndige, de, der ved noget om disse ting, advarer stort set alle imod det, man her er ved at gøre.

Med disse ord skal jeg sige, at vi vil gå ind i et udvalgsarbejde i en kritisk ånd, men vil være med til at søge at få det bedst mulige ud af forholdene. Jeg kan ikke endnu tage stilling til, om vi kan medvirke til noget af det overhovedet, men jeg må sige fra over for, at man i en periode med stigende kriminalitet vil søge at mindske straffen generelt.

Ebba Strange (SF):

Af socialistisk folkeparti skal lovforslaget hilses velkommen. Jeg har ofte på partiets vegne stået på denne talerstol og sagt, at jeg synes, vi fængsler for meget, og at vi fængsler for længe i dette land. Derfor er det glædeligt, at justitsministeren nu tager initiativ til at nedsætte strafferammerne for en række af de, om jeg så må sige mere gemene forbrydelser.

Jeg er helt uenig med hr. Hagen Hagensen i, at noget sådant ikke skal gøres i en tid med et stigende antal anmeldte forbrydelser, fordi det stigende antal anmeldte forbrydelser bl.a. giver os anledning til at overveje, hvad der sker i samfundet omkring os i øjeblikket. Der er helt klart en ændring i kriminalitetsmønsteret, og det er givet, at en ændring i kriminalitetsmønsteret også må give os anledning til nogle overvejelser over forholdet mellem de straffe, der idømmes for forskellige former for forbrydelser. Det er klart, at kriminalitetsmønsteret ændres, når samfundet ændrer sig, og det er det, vi meget typisk har set op gennem 1970'erne. Man kan bare nævne et eksempel som narkoforbrydelserne; man kan jo ikke være narkoforbryder, hvis ikke der er et stort narkomarked, som inviterer til forbrydelser på dette område.

Derfor synes jeg, det er vigtigt, at man kigger på disse ting og siger, at hvad angår de lovovertrædelser, vi her beskæftiger os med, der hovedsagelig begås af folk med dårlige sociale forudsætninger, en dårlig social baggrund, folk, der er kommet i klemme i det samfund, i det system, de lever i, må vi overveje, hvad det er for en straf, vi idømmer dem.

Der skal ikke være tvivl om, at vi i SF mener, at det er helt andre ting end fængselsstraffe, der skal til, for at denne gruppe mennesker, som meget ofte har fået en kolossalt skæv start på deres tilværelse, kan komme ind på et rettere spor. Jeg ved godt, at hr. Hagen Hagensen også nævnte forebyggelse, og det kan vi være enige i – men når der nu ikke forebygges mere, end der gør. Med forebyggelse mener jeg sociale tilbud, uddannelsesmæssige tilbud, bolig-mæssige tilbud, arbejdsmæssige tilbud til denne gruppe mennesker, som kunne sætte dem i stand til at leve en tilværelse, hvor det ikke var så fristende at blive tyveknekt, som det er, når man ikke får lejlighed til at uddanne sig, til at få arbejde, til at få bolig og alle de mange andre ting.

Som sagt vil SF støtte dette forslag om strafnedsættelse for den gruppe af forbrydelser, ministeren har nævnt. Vi vil også støtte forslaget om nedsættelse af den straffid, efter hvilken der kan prøveløslades. Det kan være, det er mig, der læser det dårligt, men jeg har lidt svært ved at forstå, hvad der ligger i den undtagelse med hensyn til kombinationsdomme, som ligger i § 86, stk. 2. Jeg håber, vi kan få det opklaret under udvalgsarbejdet, hvis ikke ministeren kan svare på det her i dag.

Alt i alt mener vi, at lovforslaget er et skridt i den rigtige retning, og vi vil i udvalget arbejde positivt på at få det gennemført.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil starte med at sige ganske klart, at til dette lovforslag kan man ikke forvente venstres støtte. Vi er imod det. Vi mener, at vi løber en stor risiko for, at der bliver endnu flere, der skal ind at afsone. Vi har svært ved at se, at det formål, regeringen eller justitsministeren påviser er det egentlige formål med forslaget, er korrekt. Vi mener, der er tale om hastværksarbejde, og vi mener, der er tale om et værre makværk. Vi er bange for, at der kan ske ubodelig skade på de seri-

[Bjørn Elmquist]

øse overvejelser, som er i gang i retning af at tage sanktionspolitikken generelt op til fornyet overvejelse.

Jeg skal prøve at gå lidt i detaljen vedrørende de enkelte punkter i forslaget og vedrørende vore begrundelser for at måtte afvise dette lovforslag.

Hvis man tager det på papiret, så er det ene hovedelement i forslaget blot, at vi sænker strafferammens maksimum for berigelsesforbrydelser. Det kan jo lyde meget pænt og humant, at vi vil hjælpe, hvad man vel nok i vidt omfang nogle steder vil kalde den lille mand, der begår berigelsesforbrydelser, smårapseri, måske den, der stjæler af nød, den, der stjæler på grund af sult, osv. Men lad os nu se på, hvilke berigelsesforbrydelser der er tale om. Blandt dem, der står i de paragrafer, det omhandler, er åger. Er det en af de såkaldte småmandsforbrydelser? Det er da ikke en, som man behøver drage ind i den sammenhæng i hvert fald.

Der er også det, at det ikke bare er toppen af strafferammen, der skal skæres af. Det siges i bemærkningerne helt klart, at det er justitsministerens sigte med dette lovforslag at få sænket strafniveauet for de forbrydelser, der er tale om, med gennemsnitlig 1/3. Vi må jo gå ud fra, at hvis dette lovforslag vedtages, så vil domstolene rette sig derefter, og det mener vi ikke vil være klogt. Som jeg har været inde på det, er vi bange for, at de betænkeligheder, som også justitsministeren ikke helt kan afvise i sine generelle bemærkninger, vil vise sig i realiteten at slå igennem, sådan at gentagelsestilfældene vil blive flere, sådan at den enkelte person måske ikke kommer til at sidde længere i fængsel for den enkelte forbrydelse, men sådan at man over en lidt længere periode vil se, at der kommer flere ind at sidde flere gange, og at totalantallet af dage, som skal udstås i fængsel eller i hæfte, på den måde bliver større. Der bliver så ingen besparelseeffekt af dette forslag. Og her er vi så ved kernen i forslaget, tror jeg. Hovedsigtet med justitsministerens forslag er netop at reducere afsoningsbehovet kraftigt.

Det er hastværksarbejde, har jeg sagt. Man kan se af de datoer, der er for straffelovrådets udtalelser, at det har fået sagen den 5. marts, og den 16. marts har det skullet udtale sig. 11 dage er der givet, og jeg kan godt for-

stå, at straffelovrådet har været så betænkelig, som det har været.

Er der overhovedet nogen, der kan støtte dette lovforslag? Jeg synes, det er med al mulig vold og magt, havde jeg nær sagt, man fra justitsministerens side kan hævde at have støtte hos straffelovrådet. Der næres væsentlige betænkeligheder, står der. Jeg tænker også på, at man fra straffelovrådets side påpeger, at rådets opgave helt vil skifte karakter, »når det anmodes om med kort varsel at udtale sig under forhold, hvor løsningen af praktiske pladsproblemer træder i forgrunden fremfor mere langsigtet kriminalpolitisk planlægning«. Det er et citat fra bemærkningerne til lovforslaget. Jeg synes virkelig, det er noget, vi bør hæfte os ved, at vi ud fra håbet om en kortsigtet gevinst kan nå dertil, at vi spænder ben for nogle mere langsigtede og, vil jeg godt sige, seriøse overvejelser i retning af at få lavet vores sanktionspolitik om.

Også høringssvarene fra de forskellige ekspertgrupper, der har haft lovforslaget til udtalelse, synes jeg advarer meget kraftigt imod det.

Vi vil godt være med til i udvalget at gå længere ned i detaljen på alle disse områder, men der skal slet ikke være nogen tvivl om, at venstre må gå imod dette forslag.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Det, der bringer mig herop, er hr. Bjørn Elmquists bemærkning om, at straffelovrådet skulle nære væsentlige betænkeligheder ved lovforslaget. Det mener jeg det er vanskeligt at læse ud af straffelovrådets udtalelse. Der står i slutningen af rådets svar:

»Under hensyn til de aktuelle pladsproblemer, til lovudkastets overensstemmelse med straffelovrådets almindelige syn på brugen af frihedsstraf og endelig til det forhold, at lovudkastet, trods sin groft tilskårne angivelse af den ønskede strafreduktion, dog giver domstolene mulighed for nærmere vurdering af de enkelte tilfældegrupper, må straffelovrådet konkludere, at rådet ikke nærer afgørende betænkeligheder ved lovudkastet.«

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

[Bjørn Elmquist]

Det eneste ordrette citat, jeg havde fra straffelovrådets udtalelse, var det, jeg refererede til, i punkt 3. Jeg synes virkelig, det afspejler en væsentlig bekymring – sådan må jeg i hvert fald udlægge teksten – hos straffelovrådet, at det ser dets opgave i den grad ændret ved at få kastet dette i hovedet med så kort varsel.

Lawaetz (FP):

Jeg kunne ikke så godt lide det udtryk, socialdemokratiets ordfører, hr. Torben Lund, brugte: nedkriminalisering af berigelsesforbrydelser. Er det ikke lidt farligt at udtrykke sig på den facon? Er det, vi diskuterer, ikke strafnedsættelse for berigelsesforbrydelser? Vi kan ikke gå med til, at det skal være mindre kriminelt at være berigelsesforbryder, end det har været hidtil.

Lovforslaget går som bekendt ud på at reducere den hidtidige strafudmåling med ca. ½, men det er svært at tage stilling til virkningen i praksis. Man tør vel også sige, at straffelovrådet ikke kommer med en helt entydig konklusion.

Med hensyn til straffelovgivning må man først og fremmest gøre sig klart, hvad det egentlig er, man vil opnå. Vi ved, at kriminaliteten har været stærkt stigende. Vi ved, at straffekapaciteten ikke slår til, også fordi forbrydelserne er blevet grovere og narkoforbrydelser har optaget en del af kapaciteten.

At loven vil virke i retning af, at man bedre kan overkomme strafgennemførelsen, er der ingen tvivl om. Der ligger også en besparelse i kortere straffe og tidligere prøveløsladelser. Fremskridtspartiet har altid været tilhænger af besparelser, det er vi de første til at erkende, men her drejer det sig om en højere målsætning end blot besparelser: hvordan bekæmper vi bedst den stigende kriminalitet, og hvordan får vi bedst forbrydere indsluset i samfundet igen? Det må prioriteres højere end besparelser. Hvordan undgår vi, at forbrydere fortsætter for måske at ende som vaneforbrydere?

I et ordnet samfund er man nødt til at straffe. Hvordan og hvor længe er det store problem. Jeg er af den opfattelse, at det egentlig ikke er straffens længde, der er afgørende. Det er nok mere afgørende, at det virkelig føles som en straf, en oplevelse, man simpelt hen ikke har lyst til én gang til, og her er vi måske ved det væsentlige. Frem-

skridtspartiet må sætte spørgsmålstejn ved kortere straffe og tidligere prøveløsladelser. Jeg kan gentage, at jeg synes, det er meget, meget vanskeligt at se, hvilke følger det vil få.

Skal der være mening i det hele, så vi ikke opnår yderligere stigende kriminalitet, må man nok se alvorligt på formen for straf. Tendensen til at gøre straf til en slags ferieophold kan ikke forenes med kortere straffe. Jeg tænker på det mislykkede fængsel i Ringe, jeg tænker på forretningsfolk, der under behagelige forhold kan videreføre deres forretning fra et fængsel, jeg tænker på slapheden med hensyn til udbredt narkohandel i vore fængsler, jeg tænker på de overdrevne udgangstilladelser, hvor alt for mange stikker af eller laver nye forbrydelser, jeg tænker på vaneforbrydere, der ligefrem befinder sig bedst i vore gode fængsler, som set i »Lørdagskanalen« forleden. Kunne man samtidig stramme betingelserne for udståelse af kortere straf, så det virkelig føltes som en straf, tror jeg ikke der var så meget i vejen for at afkorte straffen. Nu vil der naturligvis lyde et ramaskrig fra dem, der tror, at stadig friere forhold og stadig mere luksus og stadig mere behagelighed i fængslerne er det eneste rigtige.

Jeg vil godt sætte spørgsmålstejn ved alle de tiltalefråfald og meget milde domme for førstegangsforbrydere, der forekommer. Skulle man ikke prøve at tænke omvendt: første gang bør man straffe forholdsvis strengt for at fortælle dem, at det her er alvor, og vi skal ikke invitere til nye forbrydelser. Måske skulle man tænke helt omvendt.

Altså, vi taler her om økonomi, men jeg synes, det er at lægge det på et lidt for lavt plan. Skal man endelig tale om besparelser, skal pengene i hvert fald bruges til at skabe en højere opklaringsprocent, for det er det mest præventive, der i virkeligheden findes. Opklaringsprocenten for berigelsesforbrydelser er mig bekendt kun 23 i dag. Det vil sige, at når en tyveknekt skal ud og arbejde, så ved han, at han kun har ¼ chance for at blive opdaget. Er det ikke snarere dér, man skal sætte sine anstrengelser ind?

Som sagt kan jeg ikke rigtig gå med til hr. Torben Lunds udtryk »nedkriminalisering af berigelsesforbrydelser«. Jeg kan gå med til at diskutere strafudmåling, men at det skulle

[Lawaetz]

være mindre kriminelt i dag at begå indbrud, vil jeg ikke gå med til.

Nør Christensen (CD):

»Hvad de rig^e ejer, er stjålet fra dig«. Disse linjer stammer fra en »børnesang« af den ret så kendte venstrefløjsforfatter Jesper Jensen, som i mange år var toneangivende i visse skolekredse, og han var også toneangivende i Danmarks Radio i udsendelser for børn og unge. Disse linjer fra den sang er et typisk udtryk for den erhvervsfjendtlige holdning, der søges indpodet i børn og unge. Jeg vil egentlig gerne have en definition på det at være rig. Det kunne være rart at få en definition på det.

I sin fanatiske agitation imod systemet og den private ejendomsret viger venstrefløjen end ikke tilbage for mere eller mindre åbenlyst at anbefale tyveri som en slags hjælpemiddel i klassekampen for den ene eller den anden isme. Gennem flere år har såkaldte smårapserier mere eller mindre været legaliserede, og de har været omtalt på en måde, der på det nærmeste opmuntrede børn og unge til tyverier i butikker og supermarkeder. Man har på det nærmeste rettet bebrejdelser mod de erhvervsdrivende, der udstillede varer så fristende, at de derved lokkede til rapserier.

CD ønsker at understrege respekten for den private ejendomsret, og vi mener, at netop dette er bærepillen for vort samfund. Så længe dette system støttes af befolkningens store flertal, skal det respekteres af landets borgere. Det synes ærlig talt at skorte på respekten for landets love også blandt dette folketings medlemmer. Hvis jeg ellers har forstået det korrekt, er der i hvert fald ét folketingsmedlem, der har givet udtryk for, at tyveri bare er en eller anden form for indkomstoverførsel.

Om det konkrete lovforslag er det min opfattelse, at der ikke hos det store befolkningsflertal er et ønske om at nedsætte straffen for tyverier. Tværtimod vil jeg mene, at en fastholden af det nuværende niveau accepteres.

CD mener, det er totalt misforstået at fremsætte et sådant lovforslag i en tid, hvor tyverier er steget så voldsomt, som de er. Vi nærmer os vel omkring de 100.000, og hvis man fortsætter med den legalisering af tyveri,

der her er lagt op til, så tror vi, at man fjerner den sidste rest af optimisme hos politiet. Det har da heller ikke i dagspressen skortet på udtalelser, der går ministeren imod. Vi mener, at man med vedtagelsen af dette lovforslag krænker retsbevidstheden hos det store flertal, og vi kan ikke medvirke til lovforslagets vedtagelse.

Noget tyder på, at lempelser ikke er af det gode, f.eks. lempelsen sidste år i forbindelse med spirituskørsel. Der er sket en markant stigning i netop disse sager. Mon ikke det er takken, fordi man har liberaliseret? Vi tror det og mener, at eksemplet burde være afskrækkende nok i sig selv, således at folketinget ikke vedtager det lovforslag, vi her har til debat.

Forslaget indeholder også en nedsættelse af mindstetiden for prøveløsladelse til det halve af det nuværende niveau. Også på dette felt må centrum-demokraterne sige fra. CD anser det for overordentlig væsentligt, at de relativt korte straffe er så effektive som muligt, men det er givet, at straffe af længere varighed udmærket kan lempes i den sidste del af perioden, således at den dømte får lettere adgang til at tilpasse sig det øvrige samfund ved løsladelsen.

Fra CDs side lægger vi stor vægt på det forebyggende arbejde. Det må gerne udbygges, og vi vil gerne være med til at give de bevillinger, som er nødvendige.

Det er ikke straffenes længde, vi ønsker skærpet. Vi ønsker dem fastholdt.

Jeg vil slutte med at stille et spørgsmål, som jeg tidligere har stillet ministeren, nemlig om dobbelt fradrag for isolation og vare-tægtsfængsling.

CD vil medvirke til udvalgsarbejdet, men vi vil være kritiske.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne opfordre hr. Nør Christensen til at dokumentere de beskyldninger, han strøede om sig med til højre og venstre – det var vist for resten kun til venstre – f.eks. om opfordring til butikstyverier.

Jeg vil gerne oplyse, da jeg vistnok er den eneste, der har brugt udtrykket »indkomstoverførsel«, at det simpelt hen er urigtigt, at jeg skulle have sagt, at tyveri alene er at betragte som indkomstoverførsel. Hvad jeg har

[Wilhelm]

sagt er: hvis vi ser bort fra de andre aspekter ved berigelsesforbrydelser og kun ser på den indkomstoverførselsmæssige del af det, hvor store indkomstoverførsler foregår der så egentlig ved banale berigelsesforbrydelser i forhold til dem, der foregår ved de mere avancerede erhvervstypiske osv. berigelsesforbrydelser?

Hvis hr. Nør Christensen ikke havde haft så dårligt et kildemateriale som det dagblad, der valgte at bringe ikke det, jeg havde sagt, men en konservativ pressemeddelelse midt under valgkampen om, hvad jeg havde sagt, og til gengæld nægtede at bringe manuskriptet til den tale, jeg faktisk havde holdt ude i Vridsløselille, hvis han ikke havde tyet til så dårlige kilder, der forholdt sig så lidt kildekritisk til tingene, så kunne han have undgået at dumme sig på den måde.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Jeg forstår, at hr. Wilhelm føler sig ramt. Jeg skal bare konstatere, at hvis man kaster en sten i en flok hunde, så er det kun den hund, man rammer, der hyler.

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Bemærkningen havde selvfølgelig ikke noget med andre talere at gøre.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg går ud fra, at når hr. Nør Christensen anonymt udslynger en beskyldning mod et medlem af dette ting, der har brugt udtrykket »indkomstoverførsler«, og når jeg, så vidt jeg ved, er den eneste, der har brugt det udtryk, så er det meget rimeligt at gå ud fra, at det var mig, det var møntet på – ellers beder jeg hr. Nør Christensen fortælle, hvem det var – og så er det, jeg berigtiger hr. Nør Christensens udtalelser. Det kunne han have vidst, hvis hans kilder ikke var så dårlige, men jeg skal stille manuskriptet til min Vridsløsetale til rådighed for hr. Nør Christensen. Og så vil jeg igen opfordre ham til at dokumentere sine beskyldninger om, at venstrefløjen – jeg ved ikke, hvad det var for nogle – opfordrer de unge og børnene til butikstyveri.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det burde egentlig være overflødigt at sige det heroppefra, men jeg vil gerne understrege, at jeg finder det uforeneligt med tingets gode omdømme, at et medlem beskylder et andet for den slags, som det lige er sket. Jeg håber, at der bliver givet en undskyldning eller der bliver ført bevis for det, der blev fremført heroppefra.

Der har af de tidligere ordførere været fremsat nogle betragtninger, som jeg synes er meget principielle, og som jeg derfor vil tage ind i min tale, når jeg skal begrunde det radikale venstres stillingtagen til lovforslaget.

For det første hævdede den konservative ordfører, at vi er i en tid med stigende kriminalitet, og derfor er det ikke på sin plads at gennemføre denne lettelse. Jeg synes, det er meget principielt. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om de tal, vi i dag har fået udleveret, ikke er korrekte. Hvis de er korrekte, så viser de, at der i hvert fald ikke er tale om en tid med stigende kriminalitet, eftersom de sidste år netop har vist en faldende kriminalitet. Det vil jeg gerne have at vi får bekræftet eller afkræftet.

Det andet, jeg gerne vil have frem som baggrund for forslaget, er venstres ordførers bemærkning, for den rører også ved noget principielt. Der må jeg sige, at jeg heller ikke føler mig overbevist om, at de bemærkninger, justitsministeren er kommet med, er korrekte. Hr. Bjørn Elmquist sagde, at flere vil komme hyppigere i fængsel. Ja, det må være ud fra den antagelse, at lang straf vil virke så afskrækkende, at man ikke begår en berigelsesforbrydelse igen. Det samme synspunkt må vel ligge bag ved justitsministerens bemærkninger. Det stemmer ikke med de erfaringer, vi har. Erfaringerne er snarere, at når man har siddet i fængsel, er der en meget god chance for, at man kommer igen. Grunden hertil er – det viser alle de undersøgelser, vi har – at fængselsmiljøet er belastende og derfor smitter af på og forråer dem, der udsættes for det, det er vel ikke så underligt. Hvis det er korrekt, at det skyldes miljøet, så synes jeg, at man må gå ud fra den antagelse, at hvis man sidder længere tid i det, så må der være større chance for, at man bliver hårdere belastet og hårdere ramt.

Der har været talt fra denne talerstol næsten, som om man nu overhovedet ikke skulle straffe berigelsesforbrydelser, hvis det ikke var de helt grove forbrydelser. Jeg synes, der

[Bernhard Baunsgaard]

er grund til at understrege, at det, lovforslaget går ud fra, er, at efter § 285 kan man komme i fængsel indtil 1½ år, og efter § 286 kan man komme i fængsel indtil 4 år. Der er dog ingen, der for alvor kan benægte, at 1½ og 4 år er alvorlige fængselsstraffe.

I § 287 – den kunne man jo have angrebet – udgår hæftestraf, og dér skal vi i fremtiden bruge bøde. Ud fra min indstilling, at jeg ikke tror på og ligesom de videnskabsmænd, der har undersøgt det, ikke har kunnet finde andet resultat, end at det forråer at komme i fængsel – jeg tror altså ikke på, at man bliver bedre af det – er jeg tilhænger af, at vi prøver det.

Når vi skal tage principiel stilling til dette, og den radikale gruppe vil gerne overveje dette forslag positivt i udvalget, så er der ét spørgsmål, vi skal have klaret: hvis vi gennemfører dette lovforslag med de konsekvenser det indebærer, at vi også nedsætter normalstraffen, kommer vi så i Danmark i en situation, hvor de lande, vi normalt gerne vil sammenligne os med, har et helt andet strafefemønster? Nej, for i øjeblikket er det sådan, at Danmark har længere fængselsstraffe end både Sverige, Norge og Holland. Hvis vi gennemfører dette, kommer vi på linje med disse lande. Det gør, at den radikale folketingsgruppe vil overveje dette forslag og arbejde med det ud fra en positiv indstilling.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Ja, blot til præcisering af det spørgsmål, hr. Bernhard Baunsgaard bevægede sig ind på i forbindelse med mine bemærkninger om, at vi risikerer, at der er nogle mennesker, der kommer hyppigere i fængsel efter dette forslag. Hr. Bernhard Baunsgaard beskæftiger sig, tror jeg, med situationen for folk, der ikke tidligere har været straffet. Jeg tænker nok så meget på, at her går vi ind i strafferammen i gentagelsestilfælde, og dér tror jeg ikke, at den betænkelighed, hr. Bernhard Baunsgaard berører, i princippet gør sig gældende med lige så stor vægt, som hvor der er tale om førstegangskriminelle. Det mener jeg at hr. Bernhard Baunsgaard skal tage med i sine overvejelser.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, jeg er nok enig med hr. Bjørn Elmquist så langt, at fængselspåvirkningen nok virker hårdest i første omgang. Men se, når vi kommer til gentagelsestilfælde, så skal man huske på, at vi går over i § 286, hvor der er mulighed for fængsel i indtil 4 år, og hvis ikke man kan lære ved eventuelt at få så hård en straf, at det ikke betaler sig, så tror jeg ikke, at 2 år fra eller til betyder noget. Men jeg kan kun henholde mig til, at det er min overbevisning ud fra alle de undersøgelser og erfaringer, der er gjort. Andet kan jeg jo ikke sige.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Efter gældende ret, i hvert fald ifølge min opfattelse, og det tror jeg justitsministeren vil kunne bekræfte, er der også gentagelsestilfælde, der behandles efter § 285; det er ikke alle gentagelsestilfælde, der automatisk ryger over i § 286. Det er kun de tilfælde, hvor der er tale om egentligt professionelle, dem, der så at sige lever af det. I gentagelsestilfælde vil der efter den foreslåede lovændring også være tale om mindre strafferamme i forhold til det, der er tilfældet i dag.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, det er korrekt, men stadig væk må vi jo konstatere, at der er nogle mennesker, der ikke vil tage ved lære, og hvis det virkelig var sådan, at man kunne påvise, at det hjalp at idømme dem mange års fængsel, så kunne vi da godt gøre det. Men vi har jo ikke haft nogen undersøgelse, der viser det. Der er nogle, der først holder op med at overtræde lovene med alderen, det er noget, der går igen i den ene undersøgelse efter den anden, de skal simpelt hen være gamle nok til at forstå, at dette går ikke. Jeg tror ikke på det, og jeg tror ikke, at der er nogen undersøgelse, der viser, at bare man giver dem et år til, så lærer de det hurtigere.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Ja, og det skal være min sidste korte bemærkning, for vi skal videre i talerrækken.

[Bjørn Elmquist]

Ja men så lad straffelovrådet få tid til at undersøge dette principielle spørgsmål og ikke bare skulle klare det på 11 dage, for nu har vi et afsoningskapacitetsproblem og en kæmpelang ventekø. Jeg håber virkelig, at de radikale vil tage det med i deres principielle overvejelser vedrørende dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, det har jeg taget med i mine overvejelser, for efter de oplysninger, jeg har, og som jeg stadig væk går ud fra, er der titusinde mennesker i dette land, der venter på at komme til at afsone de straffe, de er idømt. Det kan vi ikke være bekendt, men det kan da ikke være meningen, at vi i en krisetid, hvor vi ikke kan skaffe de mest nødvendige ting, f.eks. forbedrede uddannelser, skal bruge pengene til at bygge fængsler.

Wilhelm (VS):

VS vil støtte justitsministerens forslag om regulering af strafferammerne på dette område, men vi betragter det faktisk som noget lappeskrædderi – det skal jeg vende tilbage til om lidt. Først nogle lidt mere detaljerede bemærkninger vedrørende enkelte punkter.

Ministeren siger i sin fremsættelsestale, at det ikke bare er hensigten at reducere strafferammerne, men også den faktiske strafudmåling. Jeg håber da, at det sker, men egentlig har vi ikke rigtig noget redskab til det. Derfor tror jeg, det er vigtigt, at det flertal, der kommer til at bære dette lovforslag igennem, tilkendegiver, at det er det, man ønsker i det mindste. Jeg synes, det er så meget mere tvivlsomt, om resultatet vil blive sådan, eftersom straffelovrådet udtaler – det fremgår af bilaget side 14, og det er ikke rigsadvokaten, men rådet, der faktisk udtaler det – at under hensyn til det forhold, »... at lovudkastet, trods sin groft tilskårne angivelse af den ønskede strafreduktion, dog giver domstolene mulighed for nærmere vurdering af de enkelte tilfældegrupper, må straffelovrådet konkludere, at rådet ikke nærer afgørende betænkeligheder ved lovudkastet.«

Jeg kan ikke læse det som andet end en temmelig klar opfordring til domstolene om i hvert fald ikke alt for kategorisk at følge hensigten om at reducere de udmålte straffe med denne tredjedel, der her er tale om.

I bemærkningernes punkt 3 er der nævnt, at belægningsprognosegruppen den 26. januar 1982 har peget på to muligheder, enten en udvidet anvendelse af prøveløsladelse efter udståelsen af halvdelen af straffetiden eller en sænkning af strafudmålingen. Jeg forstår ikke, hvorfor det skal være et enten-eller. Foreløbig har vi altså fået dette »eller«, men jeg vil da godt fastholde, at jeg ikke kan se nogen grund til, at det skal være et enten-eller. Jeg er glad for, at justitsministeren på side 5 i bemærkningerne gør rede for, at vi bruger frihedsstraf meget mere end de lande, vi normalt ønsker at sammenligne os med. Det var præcis, hvad VS anførte, da hans forgænger kom med kravet om en øget kapacitet med 400 celler. Vi synes, denne konstatering skulle være indgået meget mere ikke bare i diskussionen, men også i den faktisk førte kriminalpolitik. Bemærkningerne på side 6 nederst i første spalte – det er de bemærkninger vedrørende kombinationsstraffene, som fru Ebba Strange hev frem – er lidt kryptiske, men jeg har i hvert fald læst dem sådan, at man ikke vil lade ændringerne her medføre nogen reduktion i den betinget eftergivne reststraf. Jeg forstår egentlig ikke begrundelsen. Det gælder også med varetagstiden senere i bemærkningerne. Hvis man faktisk har siddet den tid – og dette er vel lige så vel frihedsberøvelse som alle mulige andre former for frihedsberøvelse – hvorfor skal nedsættelsen i overgangsordningen så ikke også kunne indgå i den betinget eftergivne reststraf?

Når jeg sagde, det var lappeskrædderi, så skyldes det forskellige ting. For det første er det velkendt, at recidivet eller tilbagefaldsprocenten er enormt høj, 70–80 stykker. Det bruger ministeren i sine bemærkninger til at sige, at derfor kan vi ikke rigtig gøre op, hvor megen kapacitetsbesparelse der egentlig er i dette. Jeg synes, recidivproblemet er andet og mere end et beregningsproblem. Jeg synes, at recidivproblemet faktisk viser, at med dette sanktionssystem skaber vi vaneforbrydere. Derfor er det noget lapperi, at man bare ændrer lidt på strafferammerne og måske de udmålte straffe, for vi beholder den virkning, der er, at folk kommer igen og igen.

At det er noget lapperi, fremgår klart af, hvad der samtidig sker, og hvad ministeren samtidig kommer med. Det er da meget

[Wilhelm]

pænt, når den socialdemokratiske ordfører, hr. Torben Lund, siger, at hans parti nærer skepsis over for den almindelige frihedsstraf, den er ikke hensigtsmæssig, og man har ønsker om at begrænse det mest muligt. Det lyder jo som en pæn tale i forbindelse med dette forslag. Men lige præcis samtidig kommer ministeren med et krav om at udvide afsoningskapaciteten. Sammenholdt med det, den samme regering gjorde for mindre end 2 år siden, betyder det, at uanset hvor meget hr. Torben Lund siger, at socialdemokratiet ikke finder frihedsstraf hensigtsmæssig og ønsker at begrænse den mest muligt, så har man på under 2 år truffet beslutning om at forøge afsoningskapaciteten for frihedsstraffe med mere end 20 pct. Det er det, man faktisk gør, og det viser, hvad det er for noget lappeskrædderi, hvis man virkelig har den opfattelse, at det er en uhensigtsmæssig sanktionsform.

Når vi ser på udviklingen i kriminaliteten siden 1960, skal vi huske, at en meget stor del af den skyldes, at lige præcis aldersgruppen af unge mænd fra 17 til 21 år, som tegner sig for langt det meste, har været enormt voksende, og at den nedgang, vi ser nu, faktisk var forudset af Brydesholt, netop på grund af at lige præcis den aldersgruppe mindskes i disse år. Når vi ser bort fra det, har der alligevel været en vis udvidelse. Det er selvfølgelig ikke noget, man skal søge forklaringen på hos de enkelte individer; det må være samfundsmæssige forhold, der betinger en sådan generel udvikling. Derfor er det noget lapperi ikke at gribe fat på disse samfundsmæssige forhold, som må bestå dels i ændrede sociale vilkår, dels måske i, at den lovgivning, hvorefter vi kriminaliserer visse handlinger, er ude af pagt med befolkningens adfærd. I lyset af det er det selvfølgelig et lapperi at komme med noget, der nedsætter nogle strafferammer, muligvis nedsætter nogle strafudmålinger, men alligevel øger fængselskapaciteten med over 20 pct., og som ikke på nogen som helst fundamental måde bryder med det sanktionssystem, vi hidtil har haft.

Jeg har tidligere fortalt ministeren, at hvis vi bruger den viden, vi har om kombinationen af sociale vilkår, langtidsarbejdsløshed blandt unge og antallet af unge mænd netop i de aldersgrupper blandt de langtidsarbejdsløse, så kan han roligt forberede en fordob-

ling af fængselskapaciteten. Det er de samfundsmæssige forhold, som slår igennem i de kommende år, og som, efter alt hvad vi ved om disse sammenhænge, vil skabe et sådant behov for fordobling af fængselskapaciteten. Det er blindt, det er perspektivløst bare at følge det op efter afsoningsbehovet ud fra de gældende kriterier.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Jeg tror, det har været et gennemgående træk i mange af de høringssvar, vi har fået, at man frygter, at retshåndhævelsen lider skade, at det, vi kalder generalpræventionen – den almindelige afskrækkende virkning, kunne man måske sige på dansk, af frihedsstraffene – bliver mindre. Det er umådelig svært at udtale sig om, hvad der skal til, for at generalpræventionen har lige præcis det niveau, som man gerne vil have. Det fremgår også af det materiale, der er optrykt som bilag i bemærkningerne. I straffelovrådets udtalelser står der på side 12:

»Selv om det er meget vanskeligt – hvis man ikke vil sige umuligt – at bestemme de almenpræventive (generalpræventive) virkninger af forskellige strafniveauer for berigelsesforbrydelser, finder man det nærliggende at antage, at de almenpræventive formål i hvert fald for visse grupper vedkommende tåler en yderligere lempelse af sanktionsniveauet.«

Videnskabsfolk – også i høj grad i de nordiske lande – har undersøgt virkningen af frihedsstraffe ud fra det generalpræventive synspunkt, og man kan roligt sige, at der er betydelig uenighed, at der ikke er noget videnskabeligt belæg for, at generalpræventionen f.eks. skulle mindskes i anledning af det forslag, der er lagt frem her i dag.

Man har naturligvis også undersøgt det specialpræventive, altså hvorvidt straffen, her frihedsstraffen, skulle have en gunstig, forbedrende virkning over for dem, der skal afsone en frihedsstraf. Også dér kommer straffelovrådet til den konklusion, at der ikke er grund til at nære nogen større tiltro til, at de positive virkninger af de nuværende varigheder af fængselsophold fjernes, blot fordi man gennemfører det forslag, der er tale om her.

Det er også almindeligt at tilføje – det fremgår også af nogle af høringssvarene – at

[Justitsministeren]

i den tid, de pågældende sidder inde, begår de i hvert fald ikke kriminalitet. Det er en slags uskadelliggørelsessynspunkt. Men også her når man til det resultat, at med de længder, vore straffe har i Danmark, kan dette synspunkt ikke bære ret meget i vores land og altså ikke tale imod det forslag, der kommer her.

Jeg tror, konklusionen ud fra en både videnskabelig og praktisk erfaring må være den, at disse hensyn, som jeg her har nævnt, ikke taler imod det forslag, der er lagt frem.

Jeg er enig i – det har flere talere været inde på – at forebyggelsen er væsentlig. Men igen vil jeg sige: hvem tør påstå, at halvandet års fængsel er mere forebyggende end ét år? Hvem tør påstå, at de penge, vi ellers skulle bruge – det drejer sig om et sted mellem 50 mill. kr. og 100 mill. kr. – til afsoningskapacitet, hvis vi ikke gennemførte dette, ikke kunne anvendes langt bedre på anden vis?

Jeg har, måske for beskedent, søgt nogle beløb hos finansudvalget netop i går for at øge det kriminalpræventive råds arbejde. Jeg er ganske enig med de talere, der har lagt vægt på dette, men det er der også taget hensyn til i denne kombinationsløsning, der jo er tale om her.

Det har gentagne gange været sagt, også af hr. Hagen Hagensen, at kriminaliteten er stigende, og at opklaringen er faldende. Det er rigtigt, at kriminaliteten har været stigende gennem en årrække, men det er også rigtigt, at i 1981 var der tale om et klart fald i forhold til året før. Tager man – for at få den seneste udvikling med – det sidste kvartal af 1981 og ser det i forhold til det sidste kvartal af 1980, er der oven i købet tale om et fald på ca. 15 pct. for berigelseskriminalitet. Nu skal man ikke lægge for megen vægt på dette tal, men man kan i hvert fald sige, at denne konstante stigning nu for så vidt angår det sidste år klart er brudt.

Det er selvfølgelig beklageligt, at opklaringen er faldet. Det er korrekt, at det har været tilfældet. Jeg anser i virkeligheden opklaring for at være noget af det mest forebyggende, vi har. Det er da også årsag til, at jeg har søgt og fået bevilling til ansættelse af ca. 500 flere politifolk i løbet af de kommende par år, netop for at modvirke den faldende opklaringsprocent – også af andre grunde, men bl. a. for at modvirke den faldende opkla-

ringsprocent. Det tror jeg er den rette fremgangsmåde.

Jeg tror, hr. Hagen Hagensen brugte udtrykket: fordi der ikke er kapacitet, sænker vi strafniveauet. Det er ikke rigtigt. Det er rigtigere at sige, at en, synes jeg, rigtig kriminalpolitisk tanke, en kriminalpolitisk reform, er blevet fremskyndet. Den er blevet fremskyndet, men den falder fuldstændig i tråd med de reformtanker, som straffelovråd, justitsministerium og andre har haft de sidste år, og som også har været genstand for debat her tidligere i denne samling.

Det er korrekt, at tanken om denne reform er blevet fremskyndet. Gjorde vi ikke det – sagde vi blot, at det må vi tænke over og undersøge et par år endnu – men udvidede kapaciteten med 500 eller 700 pladser, hvorefter vi så måske om et år nåede til, at vi hellere skulle sænke straffen, så ville der have været tale om, synes jeg, en forkert og dårlig planlægning. Kapaciteten spiller en rolle for tidspunktet for dette forslags fremsættelse, men ikke nogen rolle for indholdet af dette forslag.

Hr. Hagen Hagensen var bekymret over, at vi søgte at indvirke på domstolenes praksis ved hjælp af bemærkninger i et lovforslag. Jeg skal henvise til den vel i denne forbindelse mest relevante udtalelse i sagen, nemlig fra Den danske Dommerforening, der skriver til justitsministeriet, at en radikal ændring af strafudmålingen i sager om berigelseskriminalitet kan meget vel som tidligere gennemføres ved en ændring af strafferammerne samt en tilkendegivelse fra folketinget i generelle vendinger af dets ønsker om strafudmåling. Det er dommerne selv, der giver udtryk for denne opfattelse. Det er en metode, som ikke blot har accept fra foreningens side, men som også tidligere har været anvendt af folketinget.

Jeg skal i øvrigt ikke gå ind i detaljer omkring høringssvarene, dem kan vi drøfte i udvalget, men det er naturligvis rigtigt, at især hos politi og anklagemyndighed har der været mange betænkeligheder. Ikke desto mindre synes jeg ikke, det er korrekt, når det siges – og det overrasker mig, at netop hr. Hagen Hagensen gør det – at de kyndige advarer alle sammen. De kyndige er vel også dommerforeningen, de kyndige er vel – det vil jeg specielt fremhæve her – også Advokatrådet. De må da også være kyndige, og de

[Justitsministeren]

adværer bestemt ikke; de tiltræder det forslag, der er tale om her.

Jeg er ganske enig i – det er også et svar på andre indlæg – at straffelovrådet har fået en kort frist til at udtale sig. Det er korrekt, men jeg er meget glad for at kunne sige, at også straffelovrådet, ligesom jeg håber folketinget vil have det, har haft forståelse for, at vi i denne situation måtte samarbejde om at få en hurtig løsning – og selvfølgelig den bedst mulige løsning. Det giver man faktisk klart udtryk for fra straffelovrådets side, når man på side 14 i bemærkningerne siger følgende:

»I den nuværende situation er det næppe rigtigt ubetinget at fastholde normale forudsætninger om lovreformers forberedelse i detaljer og om kriminalpolitisk planlægnings uafhængighed af de faktisk disponible ressourcer.«

Jeg vil sige til adskillige af de talere, der har haft ordet i dag, at denne udtalelse faktisk giver udtryk for, at man også en gang imellem fra organer, der ellers er vant til at have god tid til deres arbejde – det skal vi normalt have alle sammen – må erkende, hvad realiteterne er, og derfor indgå i et samarbejde om en løsning af en problemstilling, som naturligvis er vanskelig, både personligt for dem, der står og venter, og politisk for os andre.

Jeg vil gerne sige tak til fru Ebba Strange for den positive modtagelse.

Kombinationsdommene var et problem, som fru Ebba Strange rejste. Her er sagen den, at man kan give op til 3 måneders ubetinget fængsel i forbindelse med, at man gør resten af dommen betinget. Når man nu sænker rammerne for prøveløsladelse, så kunne man jo tænke sig, at der blev stillet betingelser både fra domstolens side for at give en kombinationsdom og fra kriminalforsorgens side i forbindelse med en prøveløsladelse. Disse to sæt af sideløbende betingelser bør man ikke have. Det er det, man søger at undgå ved ændringen vedrørende kombinationsdommene.

Jeg forstod på hr. Bjørn Elmquist, at stemningen over for dette forslag var totalt negativ. Det var der vist i øvrigt kun to talere der gav udtryk for, nemlig fra centrum-demokraterne og fra partiet venstre. Det beklager jeg naturligvis. Åger vil stadig væk være straffbart, endda med en meget høj strafferamme.

Jeg tror, det er 6 år, man kan idømmes, også hvis dette lovforslag vedtages, for grov åger. Den strafferamme bevares.

Hr. Bjørn Elmquist var meget inde på, hvem der støttede, og hvem der ikke støttede. For at variere svaret lidt kunne jeg sige, at det selvfølgelig er interessant. Alle de, der har svaret på vores høringer, har gjort det ud fra deres forudsætninger. Det er derfor interessant at vurdere svarene på baggrund af deres daglige virke. Hvis man spørger f. eks. advokater eller forsorgsfolk, vil man ofte se, at de er positivt indstillet over for forslag af denne karakter. Det er vel, fordi det netop er grupper – blandt de hørte grupper – som i høj grad har berøring med de kriminelle, ikke blot i forbindelse med den umiddelbare begåelse af den kriminelle handling, men i forbindelse med den ofte langstrakte behandling af en sag, hvor man lærer den kriminelle og hans problemer at kende. Det gør de måske nok i større omfang end de andre hørte myndigheder. I den forbindelse vil man ofte se problemstillinger, som andre ikke ser, måske andre problemstillinger end politiet, der foretager den umiddelbare anholdelse, den hurtige – hvis man er heldig – opklaring, og så færdig. Politiet har i højere grad forbindelse med offeret, afhører offeret osv. og ser det umiddelbare resultat af den kriminelle handling. Det er naturligt, at man fra den gruppe af de hørte myndigheder lægger mere vægt på den side af sagen. Jeg tror, der er en naturlig og fornuftig forklaring på den forskelligartethed, der er i svarene.

Man kunne spørge, om det så ikke er dommerforeningen og domstolene, som har den bedste mulighed for – i kraft af deres arbejde – at vurdere begge sider. Det er muligt. Det er i hvert fald noget, som bør med, når man skal vurdere høringssvarene.

Hr. Lawaetz gav udtryk for støtte til forøgelse af bevillingerne til det kriminalpræventive arbejde, og det er jeg naturligvis glad for. Jeg er mindre glad for, at hr. Lawaetz taler om ferieophold og luksusophold osv. Jeg ved ikke, om hr. Lawaetz har været med på retsudvalgets rejser til forskellige fængsler, ellers vil jeg indstændigt anmode om, at hr. Lawaetz tager med næste gang. Det er meget svært at karakterisere noget fængselsophold som en luksusoplevelse.

Hr. Lawaetz rejste spørgsmålet om at stramme vilkårene for udståelsen. Ja men så

[Justitsministeren]

er vi jo tilbage i den onde cirkel igen. Strammer man vilkårene for meget dér, så bliver muligheden for, at straffafsoneren, når han kommer ud igen, kan fungere rimeligt, endnu mindre. Det hjælper ikke noget, at man gør godt på den ene side for at forhindre kriminalitet, hvis man så gør det modsatte på den anden side, og det tror jeg man ville opnå, hvis vi skulle foretage en markant stramning af afsoningsvilkårene, som hr. Lawaetz foreslår.

Til hr. Nør Christensen skal jeg blot sige, at jeg har allerede kommenteret påstanden om, at der stadig er en voldsom stigning i gang i kriminaliteten. Det er altså ikke rigtigt. Jeg vil gerne understrege, at naturligvis er det begrænset, hvad man kan lægge af vægt på et enkelt års statistik, men det er dog nok til at vise, at stigningen i hvert fald ikke er fortsat.

Jeg hører igen – dog i lidt mere forsigtige udtryk, synes jeg nok – at det nok er vores skyld, at der nu tilsyneladende er mere spirituskørsel end tidligere. Vi har prøvet fra ministeriets side så sent som i dag at få opklaret, om der er hold i den påstand. Der er nogle politikredse, der oplyser, at der er flere, der anholdes for spirituskørsel, og der er andre, der siger, der er færre. Jeg tror, at det i meget høj grad skyldes, at indsatsen kan være forskellig. Det afgørende, når man skal foretage en vurdering, er uheldene. Her er ikke tale om en indsats fra politiets side, der kan have betydning. Uheldene kommer så at sige af sig selv. De kan vise os noget om, hvorvidt der er realitet i påstanden om, at spirituskørslen skulle have et stigende omfang, men den statistik har vi ikke endnu. Derfor er det ikke korrekt at give indtryk af, at der er belæg for påstanden om, at folketingets ændringer i sanktionsmønsteret for spirituskørsel skulle have medført en større kriminalitet på dette område.

Jeg har svaret på det første spørgsmål fra hr. Bernhard Baunsgaards side. Det andet spørgsmål var, hvordan vi lå, sammenlignet med andre lande omkring os, når det drejer sig om brug af frihedsstraf. Her var hr. Bernhard Baunsgaards udgangspunkt ganske korrekt. Det er ganske åbenbart, selv om det er svært at foretage nøjagtige sammenligninger, at vi bruger frihedsstraffe i større omfang i Danmark, end man gør i Norge, Sverige og Holland, for bare at tage tre lande. Jeg kan

sige, hvis vi ser på antallet af idømte, frihedsberøvende sanktioner som helhed, så var der efter den seneste opgørelse, jeg har, tale om, at vi i Danmark bruger disse frihedsberøvende sanktioner i 60–70 pct. flere tilfælde end man gør i Sverige. Det er dog ganske meget, men det var helt generelt.

De frihedsberøvende sanktioner er jo et meget vidt begreb. Man vil godt se på, i hvilket omfang vi bruger frihedsberøvelser, når det drejer sig om straffelovsovertrædelser. Her er statistikken noget sikrere. Her kan vi sige, at i Danmark bruger vi frihedsberøvelser, når det drejer sig om straffelovsovertrædelser – de minder jo meget om hinanden i de nordiske lande – i 20–25 pct. flere tilfælde, end man gør i de øvrige to skandinaviske lande. Sammenligner vi os med Holland, er denne forskel, så vidt jeg husker, endnu mere markant.

Man kunne også lave opgørelsen på en tredje måde og se på: hvor mange danskere sidder der i fængsel på en bestemt dag i forhold til, hvor mange nordmænd der sidder i Norge, og hvor mange svenskere der sidder i Sverige? Ser man på det antal, så viser det sig, at vi i Danmark har ca. 20 pct. flere af vore medborgere siddende spærret inde, end man har i Sverige og Norge. Så må man jo spørge sig selv: hvad har den danske befolkning egentlig gjort, siden den skal underkastes den form for frihedsberøvelse i et så betydeligt større omfang end svenskere og nordmænd? Der er altså ikke tale om, at vi på nogen måde adskiller os, selv om dette forslag vedtages, fra forholdene i andre lande. Det siger jeg specielt til dem, der er bange for den reform, der er tale om her.

Hr. Wilhjelm mente, at der var tale om lappeskrædderi. Ja, i forhold til en eller anden ny og total reform, hvor vi slet ikke bruger frihedsstraffe mere, eller næsten ikke bruger frihedsstraffe mere, så er der selvfølgelig tale om lappeskrædderi. Men jeg er sikker på, at de mennesker – og det er mange – der vil nyde godt af denne reform, vil sætte megen pris på dette lappeskrædderi, som hr. Wilhjelm kaldte det. Jeg tror også, at samfundet som helhed vil, når erfaringerne viser sig, have lejlighed til at sætte pris på det.

Jeg tror ikke, den udtalelse, som hr. Wilhjelm citerede fra straffelovrådet, skal forstås på den måde, at domstolene nok i realiteten alligevel ikke vil følge det, der er folketingets

[Justitsministeren]

intention. Jeg kan sige med sikkerhed, at sådan skal udtalelsen ikke forstås. Det ligger i straffelovrådets udtalelse, at det, der foreslås her, også vil få gennemslagskraft, men naturligvis kan man ikke sige præcis i hvilket omfang, og naturligvis skal der også – det er det, som straffelovrådet forudsætter – være mulighed for konkrete vurderinger.

Hr. Wilhjelm siger, at det må jo være samfundsmæssige forhold, der har fået kriminaliteten til at stige. Ja, det tror jeg egentlig godt at det er. Samfundsmæssige forhold, det er jo noget umådelig bredt. Hvis vi bare vidste, hvad det er for samfundsmæssige forhold, der har fået kriminaliteten til at stige, så kunne vi måske mere effektivt, end vi kan nu, bekæmpe kriminaliteten.

Der er mange, der siger, at nu er det danske samfund i en krise, vi har arbejdsløshed osv. Det skulle så begrunde et eller andet, der stod i modsætning til det, der var tilfældet, går jeg ud fra, i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne, hvor situationen var helt anderledes. Men i begge perioder, både i opgangstider og i nedgangstider, har vi kunnet se, at kriminaliteten har været stigende. Derfor giver det ingen forklaring at sige med den viden, vi har, at det må være samfundsmæssige forhold. Det er en påstand. Kunne vi finde ud af, hvad det var for samfundsmæssige forhold, så kunne vi måske i højere grad, end det er muligt nu, bekæmpe kriminaliteten. Men der er ingen forskere noget sted i verden, der har kunnet klart klarlægge, hvad det er for samfundsmæssige forhold, der spiller ind i denne relation, jeg har nævnt her.

Det var de svar, jeg ville give de forskellige ordførere. Jeg vil i øvrigt takke for den, synes jeg, generelt positive holdning, der har været til forslaget, som skal – det vil jeg afslutningsvis sige – ses i sammenhæng med de aktstykker, der er præsenteret for folketingets finansudvalg i de sidste par dage, aktstykker, der er udtryk for den kombinationsløsning, som flere af de hørte instanser taler for, nemlig at man i en akut situation fremskynder en reform, der i øvrigt er rigtig, og så i øvrigt, i det omfang denne reform ikke er tilstrækkelig, gør det, vi også må være forpligtet til at gøre, nemlig sørge for, at de domme, der er afsagt, og som indebærer frihedsberøvelse, også kan effektueres. Det kræver altså en begrænset udvidelse af kapacite-

ten. Jeg kan sige, at den bliver gennemført på en sådan måde, at denne kapacitet meget nemt vil kunne nedtrappes igen, når det forhåbentlig inden for længe bliver aktuelt.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil gerne begynde med at sige, at der for os ikke er tvivl om, at man må søge at bringe bedre overensstemmelse mellem tidspunktet for idømmelse af straf og den afsøning, der skal finde sted. Det vil også være en holdning, vi vil have med hensyn til de aktstykker, som ministeren har sendt frem til finansudvalget.

Må jeg dernæst sige, for at der ikke skal herske nogen tvivl derom: ministeren kan ikke vente – heller ikke på baggrund af det, jeg sagde før – at vi vil gå med til lovforslaget, som det er her. Det er helt givet, at det er vi imod, men vi er rede til, at man kan søge at finde andre veje. Justitsministeren tog dommerforeningen til indtægt. Men dommerforeningen siger jo i gengivelsen af høringsvaret blot, at hvis der ikke midlertidigt, indtil spørgsmålet om strafnedsættelsens størrelse i forskellige typetilfælde kunne overvejes nøjere, kan findes andre løsninger på det akutte kapacitetsproblem, så har dommerforeningen ingen indvendinger imod, at man generelt søger straffen nedsat med gennemgående en tredjedel. Her ligger man på linje med straffelovrådet, der også siger, at under den nuværende situation er det næppe rigtigt ubetinget at fastholde normale forudsætninger om lovreformens forberedelse i detaljer. Det er hovedårsagen til, at man går med til dette, selv om man også siger fra straffelovrådets side på side 13 i bemærkningerne, at rådet ikke ser sig i stand til på det foreliggende grundlag at skønne over, om en gennemgående strafreduktion med en tredjedel er velbegrundet og gennemførlig.

Jeg har citeret dette – der kunne tages meget mere derfra – for at vise, at her tvinges man til at gå med i de forskellige sagkyndige instanser: Ministeren sagde: hvem tør påstå, at halvandet års frihedsstraf er mere forebyggende end ét år? Jeg tør ikke, men ved at indskrænke strafferammerne giver vi også snævrere mulighed for, at domstolene kan tage rimeligt afpassede hensyn i de konkrete sager, og det synes jeg helt givet er forkert.

[Hagen Hagensen]

Hr. Wilhjelm var inde på, at man måtte sørge for, at et flertal tilkendegav, hvad man ønsker. Det vil sige, at man med en bred tilkendegivelse uden lovaffattelse skulle give en ordre til domstolene om, at nu skal de ned-sætte deres strafniveau med det og det. Det er et indgreb over for vore frie domstole, som efter min mening overhovedet ikke kan finde sted. Vi kan give rammerne. Det er vores opgave. Loven skal laves af os. Domstolene har loven, som de skal rette sig efter, men vi skal ikke ud over lovene give direktiver til domstolene. Det både intet, det gør tværtimod skade.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Ministeren kom faktisk lidt for smart om ved eller var lidt for fiks med hensyn til spiritussagerne antal. Ministeren benægtede, at der var sket en stigning, ved at henvise til en statistik, som ikke eksisterer. Det synes jeg altså var lige lovlig fikst.

Jeg vil gerne erindre ministeren om, at jeg stillede et spørgsmål med hensyn til dobbeltfradrag for såvel isolation som varetægtsfængsel.

Bjørn Elmquist (V):

Justitsministeren korrigerede nogle af de udtalelser, der har været om det egentlige motiv for at fremsætte dette lovforslag lige nu, derhen, at det er en kriminalpolitisk stafereform, der er blevet fremskyndet. Hvis det var så vel, så var det måske meget godt, men jeg må stadig væk fastholde – og jeg synes ikke, det er for meget at tage straffelovrådets udtalelser til indtægt derfor – at det ikke er en generel og seriøst overvejet kriminalpolitisk straffereform, der her finder sted. Hovedsigtet er at få skåret ventekøen ned. Det er bl. a. derfor, vi i venstre må gå imod lovforslaget og sige: lad nu være med at have sådan et hastværk.

Jeg kunne godt tænke mig, om ministeren ville prøve at tidsfæste nogle af konsekvenserne – de mere håbefulde og optimistiske konsekvenser – af dette lovforslag. Hvor hurtigt er det, det vil ske, at vi får en sænkning af afsoningsbehovet? Der er jo flere af høringsvarene, der påpegede – jeg mener også, straffelovrådet er inde på det – at det vil tage sin tid at nå dertil at få en effekt, for man

må forvente, at den nye linje for disse domme skal op i landsretten eller måske endda i højesteret en skønne dag, for at vi får en ensartet tendens. Det ved vi jo alle sammen for det første belaster retssystemet yderligere og for det andet vil tage lang tid.

Jeg vil tillade mig at gå lidt længere ind i høringsvarene. Nu henviste justitsministeren så fint til udtalelsen fra Den danske Dommerforening. Jeg tør ikke sige, om han sagde, at de bakkede det op, men de afviser det i hvert fald ikke. Det er rigtigt, de har ikke indvendinger imod, står der. Men går man videre i høringsvarene, så vil man se, at både østre landsret og vestre landsret – det er jo nogle af dem, der sidder ude i praksis – har en helt anden indstilling end dommerforeningen. Man advarer mod det og har principielle betænkeligheder. Dem synes jeg virkelig vi bør hæfte os ved. De to ting tilsammen synes jeg bør gøre så stort et indtryk på dette ting, at vi undgår at få et flertal for dette lovforslag.

Lad os se på det i retsudvalget. Lad os prøve at overveje det alternativ, som flere interesserer sig så meget for, blandt andre rigsadvokaten i sin mindretalsudtalelse: en midlertidig udvidelse af prøveløsladelsesadgangen. Jeg har en tydelig fornemmelse af, at det ikke vil være så krænkende for retsbevidstheden hos så brede kredse i den danske befolkning, hvis vi går den vej for at prøve at reducere køen, som står og venter på at få afsonet.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Til ministeren vil jeg blot sige, at selvfølgelig luner selv en lap for dem, der sidder i hullet. Det er lige præcis grunden til, at vi støtter ministerens forslag, men det ændrer ikke noget ved, at det er noget lapperi – ud fra de betragtninger, jeg i øvrigt kom med.

Hr. Hagen Hagensen ønsker ikke, at folketingets flertal tilkendegiver, hvad man mener dette skal føre til med hensyn til strafudmålingen. Selvfølgelig skal vi det. Alene af den grund, at folketingets flertal ikke har andre muligheder. Jeg ved ikke, hvordan hr. Hagen Hagensen ellers forestiller sig, at flertallet af lovgivningsmagten overhovedet skulle kunne fremkomme med et ønske om, at både strafudmålingen for disse ting bliver lavere, og at

[Wilhjelm]

der sker den tilsigtede omvægtning af de relative strafudmålinger for voldsforbrydelser og for forholdsvist banale berigelsesforbrydelser, som det også drejer sig om her. Vi har jo simpelt hen ingen anden mulighed. Ellers skulle man jo sætte de strafferammer så lavt, at selve strafferammen tvang til, at de udmålte straffe blev reduceret med i gennemsnit en tredjedel. Det kan jeg ikke tro at hr. Hagen Hagensen kan ønske, hvis han overhovedet vil have en graduering inden for dette system overladt til domstolene.

Eller også skulle vi til at udspecificere fantastisk detaljeret hver enkelt lovovertrædelseskategori, så vi for hver enkelt af dem kunne fastsætte strafferammer, der alt i alt kom til at betyde, at de faktisk udmålte straffe kunne domstolene ikke gøre stort anderledes end sådan, at det fik den konsekvens, som flertallet åbenbart ønsker, nemlig at udmålingerne jævnt hen reduceres med en tredjedel. Der findes ingen anden mulighed. Den har man jo benyttet tit.

Lad mig erindre om, at man benyttede muligheden, da man overførte isolationsfængslingsbestemmelserne fra politiet til domstolene. Da tilkendegav man også, at hensigten var væsentligst at reducere omfanget af isolationsfængslinger. Desværre gjorde domstolene det bare ikke. De gjorde faktisk det modsatte.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Wilhjelm og jeg kan diskutere videre i udvalget om, hvad dette ting kan og bør gøre. Jeg vil fastholde, at det er et indgreb i domstolenes uafhængige stilling, hvis man klart tilkendegiver, at straffen vil være at nedsætte med en tredjedel. Det er domstolene, der fastsætter straffene inden for de rammer, der er.

Dernæst vil jeg blot sige, at der havde været god grund til at vente på, at man fik en samlet vurdering fra straffelovrådet, der kynligt kan vurdere og vægte hensynene over hele det brede felt – i stedet for det, man nu gør, hvor man hiver en enkelt ting ud, som uvægerlig får en indvirkning på andre områder, uden at det er vægtes af dem, der har forstand på det.

Ebba Strange (SF):

Da finansudvalget i november 1980 behandlede det seneste aktstykke fra justitsministeriet med et ønske om udvidelse af fængselskapaciteten, tog SF sammen med Danmarks retsforbud initiativ til at bringe en debat om aktstykket herved i folketingsalen. Det gjorde vi ud fra nogle grundlæggende betragtninger om, at vi ikke ønskede at medvirke til en udvidelse af fængselskapaciteten, og at vi i det mindste ville have, at en sådan beslutning skulle træffes her i salen og ikke kun i finansudvalget. Det vil vi nok ikke gøre denne gang, for nu har vi haft nogle debatter både om fængselsophold og strafudmåling i forbindelse med dette forslag.

Jeg vil benytte lejligheden, da justitsministeren selv har trukket aktstykket ind i denne debat, til at sige her fra folketingets talerstol, at SF heller ikke denne gang agter at støtte en udvidelse af fængselskapaciteten. Jeg skal ikke gentage alle argumenterne, det tillader tiden ikke. De skulle være velkendte for dem, der har fulgt den kriminalpolitiske debat her i huset.

Jeg har lyst til at sige til de ordførere – det var specielt hr. Bjørn Elmquist – der sagde, at man her havde haft hastværk, at der er ingen grænser for, hvilket hastværk de borgerlige partier her i folketinget vil være med til, når det drejer sig om en lynhurtig udvidelse af fængselskapaciteten, men når man fra justitsministeriets side nu foreslår en meget beskedent nedsættelse af strafferammerne for de mest gemene og almindelige forbrydelser uden at afvente straffelovrådets endelige indstilling, så er der pludselig tale om hastværk. Jeg synes, den hastværksvurdering har nogle kriminalpolitiske toner, som det ville være rarere at få tydeligt frem – fremfor at putte dem ind under, hvorvidt det ene nu er hastværk og det andet ikke er hastværk.

Jeg sad såmænd også og reagerede lidt på ministerens udtalelse om, at dette var en reform. Jeg synes nok, det er en reform af en meget begrænset rækkevidde. Det har ministeren også selv sagt senere. Jeg tror, vi kunne have brug for en reformdebat på disse områder og for en større reform. Selvfølgelig støtter vi dette skridt, men jeg mener, det er helt overdimensioneret at begynde at snakke om hastværksarbejde fra hr. Bjørn Elmquists side.

Jeg vil godt sige til bemærkningerne fra hr. Hagen Hagensen, at selvfølgelig er det

[Ebba Strange]

ikke folketingets opgave at give domstolene direktiver, men det er helt bestemt folketingets opgave at give udtryk for, hvad man tilsigter med et lovforslag, og når SF støtter det af ministeren her fremsatte lovforslag, så vil jeg have lov at sige, at vores sigte med det er, at der skal ske en nedsættelse af strafudmålingen.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Når vi i venstre uden større betænkningstid kan gå med til udvidelser af afsoningskapaciteten – sådan forstod jeg det, som fru Ebba Strange sagde – så skyldes det jo, at det er et spørgsmål om at få afkortet den kø, der allerede er idømt. Jeg mener ikke, at der i en udvidelse af en afsoningskapacitet ligger en kriminalpolitisk foranstaltning. Det mener jeg derimod der gør, når man taler om ændring af strafferammer.

Lawaetz (FP):

Jeg vil bare sige til justitsministeren, at jeg har levet et forholdsvis langt liv og været så heldig ikke at se et fængsel indefra, så jeg vil da gerne tage imod indbydelsen til det som et nyt medlem af retsudvalget. Men jeg tror nok, der er en enorm forskel på vestre fængsel og så Ringe, som jeg kom til at omtale. Vi kunne vel ikke lave en udflugt til Ringe? Da jeg ikke har set det indefra eller siddet der, må jeg leve på det, jeg hører, og når man hører, at der var arbejdsstandsning, fordi man klagede over, at der ikke var lige så mange kvindelige fanger som mandlige – det skal vel oversættes på den måde, at der ikke var én til hver – og den slags ting, så er det måske lidt berettiget at rejse spørgsmålet, om nogle af de moderne fængsler nærmer sig en lidt fri luksustilværelse.

Jeg vil gerne have, at det ikke skal misforstås, hvad jeg var inde på. Jeg brugte nøjagtigt udtrykket: det er ikke sikkert, at det er længden af en straf, det kommer an på, men at det føles som en straf. Ud fra det synspunkt vil jeg godt diskutere de enkeltheder nærmere. Jeg mener, det er væsentligt.

Det er nok også væsentligt, at vi tager en lille smule hensyn til, hvad befolkningen mener om det. Her har man vel nærmest set en stor bekymring for en lempelse af straffene. Det er rimeligt, at man gør klart, at det kom-

mer an på kategorien af forbrydelser. Man taler om, at forholdet mellem voldsforbrydelser og berigelsesforbrydelser ikke er rigtigt. Så er der to veje at gå: at forhøje straffen for vold eller at sætte straffen lavere for berigelsesforbrydelser. Sådan har jeg forstået det indtil nu.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der er nogle bemærkninger, jeg gerne vil komme med i anledning af de udtalelser, der nu er faldet. Først vil jeg gerne knytte an til den bemærkning, der kom fra ministeren, nemlig at det er svært at sige, hvad det er, vi skal rette i samfundet, for at vi undgår, at så mange bliver lovovertrædere. Der er i hvert fald én ting, vi ved, og det er, at penge brugt til kriminalprævention er givet godt ud. Ministeren nævnte, at han netop havde indleveret et aktstykke om at få flere penge til det. Jeg kan garantere for, at vi er interesserede i at støtte det. Efter vor opfattelse er det små penge, der anvendes til dette område, for små penge. Jeg tror ikke, vi kan give penge bedre ud endnu netop til kriminalprævention.

Dernæst vil jeg gerne knytte an til det, som blev sagt fra hr. Lawaetz fra fremskridtspartiet og gentaget af ministeren, at det mest generalpræventive – altså det, der har den mest afskrækkende virkning på folk i al almindelighed – er ganske sikkert det, at man bliver opdaget, når man har begået en overtrædelse af straffeloven, f. eks. et tyveri. Her må vi konstatere, at efter de sidste tal, vi har, er det mellem 20 og 25 pct., der bliver opklaret. Det mener jeg er helt uholdbart. Jeg har gentagne gange sagt det til justitsministrene og opfordret dem til at få mere politi, så vi kunne få en højere opklaringsprocent. Vi har dog tidligere været oppe på mellem 30 og 40 i opklaringsprocent. Det tror jeg er helt afgørende.

Der blev sagt fra hr. Bjørn Elmquists side, at man godt vil være med til at udvide fængselskapaciteten. Her tænker hr. Bjørn Elmquist formentlig på det bilag, som vi har fået udleveret i dag i forbindelse med behandlingen af denne sag. Der venter 10.000 mennesker på at komme til at afsone den straf, de er idømt. Noget over halvdelen er hæftestraf. Men det, der foreløbig er planlagt fra justitsministeriets side, haler ikke ind på køen. Det

[Bernhard Baunsgaard]

forhindrer i det store og hele blot, at den bliver længere. Det er en uholdbar retstilstand og bestemt ikke fremmede for retsbevidstheden, at dommerne og domstolene idømmer folk straffe, og så skal de bare stille sig bagest i køen, og når der engang bliver plads, kan de komme til at afsone dem.

Derfor tror jeg, at dette lovforslag er kommet i rette tid. Jeg gentager, at vi vil være med til at behandle det positivt i udvalget.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Et par af ordførerne har givet udtryk for, at de gerne ville medvirke til at opnå det, vi ønsker at opnå her, ved hjælp af andre metoder. Det er jeg naturligvis meget villig til at drøfte i udvalget, men jeg må sige, at jeg tror faktisk kun, der er én anden metode, medmindre man vil foretage en voldsom udvidelse af fængslerne, og det er halvtidsprøveløsladelse. Det kritiseres jo også jævnligt fra mange sider. Man siger, at dette er en udhuling af domstolens afgørelser. De beslutter, at straffen skal være sådan og sådan, og så bestemmer administrationen, at nu skal den altså alligevel kun være halvdelen. Det samme gælder, hvis man laver en generel regel i folketinget om, at der kan ske løsladelse efter udståelse af halv tid. Der er mange, der siger, at så er det bedre, at dommene står for det, de er efter ordlyden. Jeg føler mig overbevist om, at der også fra nogle sider ville være kommet kritik, hvis vi havde valgt den anden metode.

Den metode, der blot består i at udvide fængslerne med de 500 eller 700 pladser, der ville være tale om, altså bygge en 3-4 nye Vridsløseliller eller noget lignende, er en metode, som jeg i hvert fald ikke kan gå ind for.

Hr. Nør Christensen nævnte, at jeg havde været smart, idet jeg havde henvist til en spiritusstatistik, der ikke fandtes. Nej, jeg sagde netop: der findes ikke nogen statistik, og derfor bør man ikke hævde, at der har været en bestemt udvikling i kraft af den beslutning, folketinget tog sidste år. Der findes ikke noget belæg for at hævde, at der har været en udvikling af den negative karakter, som hr. Nør Christensen antydede.

Hr. Nør Christensen spurgte, om det ikke var rimeligt – også for at lette kapaciteten, går jeg ud fra – at give dobbelt fradrag for

dem, der sad i isolation under varetægten. Hertil vil jeg sige – det opfatter nogle måske drillende, men det er ikke meningen – at så er jeg bange for, at der ville blive kø foran isolationscellerne. Simpelt hen. Det ville jeg i hvert fald være meget interesseret i, hvis jeg var en af dem, der havde den valgmulighed at slippe betydelig billigere, hvis jeg sad i isolation, hvis det nu drejede sig om en langvarig varetægtsfængsling. Jeg må umiddelbart sige, at jeg tror ikke, det er en farbar vej. Men ligesom så meget andet er det da bestemt noget, vi kan drøfte.

Vi skal ikke have hastværk, siger hr. Bjørn Elmquist. Jeg vil sige: vi skal have hastværk. Vi kan ikke blive ved med, at der er 10.000, der venter på at få afsonet deres domme. Der skal handles. Der skal handles ganske hurtigt. Så kan vi diskutere, hvordan der skal handles. Men vi kan ikke sætte os hen og lave en eller anden form for udvalgs- eller kommissionsarbejde, der varer et par år.

I denne forbindelse nævnes spørgsmålet om en midlertidig halvtidsprøveløsladelse. Det er der i hvert fald ikke noget perspektiv i, men man kan sige, at det behøver der heller ikke være, hvis det er en slags nødløsning. Alligevel vil det give en hel del problemer med en sådan midlertidig halvtidsprøveløsladelse, f. eks. for dem, der får deres domme, umiddelbart forud for at denne ordning med halvtidsprøveløsladelse ophører. Jeg er sikker på, at det vil give anledning til megen – og nok også nogen berettiget – utilfredshed.

Jeg synes, det er vigtigt at komme i gang og få løst disse menneskelige problemer, som de lange ventelister også er.

Det vil måske kunne belaste retssystemet i en overgangsperiode. Det er selvfølgelig rigtigt. Det kan man godt forestille sig. Næsten enhver reform, enhver ændring, vil belaste retssystemet i en overgangsperiode. Jeg tror ikke, der bliver så mange appeller fra de dømte her, for det skulle jo blive mildere straffe, men selvfølgelig kan der blive nogle fra anklagemyndighedens side. Det må vi forudsætte.

Der er også lang ventetid ved domstolene, som jeg tror hr. Bjørn Elmquist nævnte. Jeg vil også i den forbindelse drage aktstykkerne ind. Der søges om 3 afdelinger til vores retter i et aktstykke, der også er sendt til finansudvalget i disse dage. Det skulle meget gerne

[Justitsministeren]

kunne medvirke til at nedsætte de lange berømmelsestider, der er dér.

Fru Ebba Strange vil ikke støtte kapacitetsudvidelsen. Jeg har naturligvis respekt for det synspunkt, der ligger til grund for det, men det betyder jo, da de, der nu er dømt, må vi gå ud fra skal afsone, at vi igen vil komme i den ulykkelige situation, vi har været i i nogle måneder, at de indsatte må sidde under forhold, der vist efter alles opfattelse er for ringe, f. eks. i celler, hvor de sidder to igennem længere tid. Det er ikke tilfredsstillende.

Fru Ebba Strange brugte et udtryk, jeg også selv har brugt et par gange, nemlig udtrykket gemene forbrydelser, om det, der er tale om at sætte straffen ned for her. Jeg går ud fra, at fru Ebba Strange med udtrykket gemene mener almindelige, banale – og ikke de allerværste. Det siger jeg kun for en sikkerheds skyld.

Vi skal ikke give direktiver, gentager hr. Hagen Hagensen. Jeg forstår ikke synspunktet. Når vi ser på, i hvilket omfang domstolene lægger vægt på en lovs forarbejde og i det hele taget på ministerens bemærkninger – altså bare ministerens bemærkninger – til et lovforslag, udvalgsbetænkninger fra folketingsudvalgene osv., så er det klart, at domstolene efter den tradition, der er her i landet, også i høj grad vil lægge vægt på flertalsudtalelser, der kommer fra selve folketinget. Der er ikke noget, der strider mod grundloven i den forbindelse. Det svarer meget godt til den tradition, vi har.

Jeg skal sørge for, at det bliver muligt for hr. Lawaetz at aflægge et besøg både i vestre fængsel og i Ringe Fængsel. Det afgørende ved en fængselsstraf er jo, at man tager friheden fra folk. Det er sanktionen. Der står ikke noget sted i straffeloven, at det i øvrigt skal være overordentlig ubehageligt oven i det, at man tager friheden fra folk. Det er frihedsberøvelsen, der er straffen.

Hr. Lawaetz nævnte, at når man taler om et forkert forhold mellem straffen for vold og straffen for berigelsesforbrydelse, så kan man gå to veje: man kan enten forhøje straffen for vold eller nedsætte straffen for berigelsesforbrydelser. Der er faktisk også her tale om en kombinationsløsning. Højesteret har strammet praksis, når det drejer sig om visse former for vold. Der er altså sket en forhøjelse, og her foreslås der en sænkning

af strafferammerne for de mere almindelige berigelsesforbrydelser.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det kan godt være, at udtrykket »gemene forbrydelser« er et dårligt udtryk. Jeg kan bekræfte, hvad justitsministeren formodede, at jeg med det udtryk mener almindelige forbrydelser, altså de forbrydelser, vi har flest af i dette land.

Det er naturligvis rigtigt, hvad justitsministeren siger, at de lange ventelister til fængslerne giver dårlige forhold i fængslerne for dem, der er indsat i forvejen, men når jeg på mit partis vegne siger nej til udvidelsen, så hænger det sammen med hele den situation, landet er i i øjeblikket, hvor mange andre grupper i befolkningen, vuggestuebørn og plejehjemspatienter, også må lide under manglende kapacitet. Vi synes altså, pengene ville være bedre anvendt på nogle af de områder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg forslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om en forsøgsordning med samfundstjeneste.

(Beslutningsforslag nr. B 80. Fremsat 21/4 82).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erik B. Smith (S):